

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในยุคสมัยก่อน พ.ศ. 2475 เป็นสังคมที่มีจารีต ประเพณี และคติต่างๆ ทางพุทธศาสนาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคม ประชาชนดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย มีวิถีชีวิตที่เติบโตอยู่ในวัฒนธรรมแบบศาสนา ซึ่งมีความสันโดษ เป็นกุศลธรรมที่สร้างความบริสุทธิ์แก่คุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ ทำให้รู้สึกว่าคุณสมบัติได้ขาดแคลนสิ่งใด ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนนั้นก็เป็นไปอย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน การเมืองการปกครองก็จำกัดอยู่ในเรื่องบำบัดทุกข์บำรุงสุขเป็นหลักใหญ่ โครงสร้างเศรษฐกิจนั้นได้อิงการเกษตรกรรมเป็นหลัก ไม่มีความอดอยากขาดแคลนด้วยเพราะพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ เศรษฐกิจพื้นฐานเป็นการผลิตเพื่อยังชีพสำหรับบริโภคใช้สอยในครัวเรือน และในชุมชน สำหรับการดำรงชีพนั้นมาจากธรรมชาติที่อยู่รอบตัว ปัจจัยเหล่านี้เองที่ทำให้สังคมไทยมีความใกล้ชิด ผูกพัน และตระหนักในสิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงออกมาในรูปของความเชื่อ พิธีกรรมที่เอื้อต่อการรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ (สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล. 2543 : 160)

ในยุคของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 (พ.ศ. 2504-2519) มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยรวมให้ความสำคัญของการจัดสรรทรัพยากรไปสู่ภูมิภาค การเงินและอุตสาหกรรมพื้นฐาน เริ่มสร้างถนน เขื่อนผลิตไฟฟ้า ปฏิรูปการเกษตรแผนใหม่ มีการปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อขาย ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ของเศรษฐกิจในภาพรวมสูงขึ้น แต่ภาคชนบทเริ่มประสบปัญหาการสูญเสียที่ดิน มีการอพยพแรงงานเข้ามาทำงานในเมืองหลวงมากขึ้น ถูกกดค่าแรงงานขั้นต่ำ เมื่อความช่วยเหลือจากต่างประเทศลดลง ภาพที่สะท้อนได้อย่างชัดเจน คือ การพัฒนาจากความด้อยพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการผลิตและการแลกเปลี่ยนของคนในชุมชน การเข้าร่วมกับระบบตลาดเป็นเหตุสำคัญ ทำให้ชีวิตคนในหมู่บ้านลำบากกว่าเดิม เพราะต้องผลิตเพื่อขายในตลาดที่คนในหมู่บ้านไม่มีอำนาจต่อรอง ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้ต้องกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ที่ดอกเบี้ยสูง ผลผลิตขายไม่ได้ราคา ประการสำคัญ คือ ต้องมีภาระหนี้สินเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ของลัทธิอุตสาหกรรมนิยม ลัทธิบริโภคนิยม การศึกษาไม่ตอบสนองท้องถิ่น และการสร้างความทันสมัยให้แก่ส่วนกลางถือได้ว่าเป็นจุดที่ก่อให้เกิดความล่มสลายของชุมชนหรือเรียกว่าความอ่อนแอของชุมชน (นภากาศ หะวานนท์ และคณะ. 2543 : 24) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) เป็นแผนพัฒนาที่มีเป้าหมายสร้างความชอบธรรมให้กับสังคม เน้นการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและต่อเนื่อง และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีแนวคิดพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง กำหนดพื้นที่ยากจนโดยใช้ดัชนีความยากจนหนาแน่นเป็นเกณฑ์ ขจัดปัญหาความยากจนในพื้นที่และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางที่นำไปสู่แนวคิดชุมชนท้องถิ่นนิยมโดยให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้าน อันสืบเนื่องต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีโครงสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน มีการปรับตัวและเกิดสำนึกในการพัฒนาชุมชนและตนเองมากขึ้น ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค และลดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทให้ความสำคัญกับครัวเรือนยากจนมากขึ้น

ผลจากการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ดังกล่าวข้างต้น ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยมากมายในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณของการให้บริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะกระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสได้น้อยมาก ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังได้ก่อให้เกิดผลลบติดตามมาอีกด้วย ดังเช่น การขยายตัวของอุตสาหกรรม การส่งเสริมการเกษตรแผนใหม่เพื่อการค้าและส่งออก การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้ส่งผลให้สังคมไทยอ่อนแอลงในหลายๆ ด้าน ทั้งการพึ่งพิงตลาดและพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณี เพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมเริ่มแตกสลายลง รวมถึงภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาเริ่มถูกกลืนเลือนสูญหายไป และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ “ความพอเพียง” (Self-sufficiency) ในการดำรงชีวิต อันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความอิสระในการกำหนดชีวิตของตน รวมไปถึงศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิมนั้น ต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ. 2540 ล้วนแล้ว

แต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี (อรสุดา เจริญรัต. 2546 : 3-5)

ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) นำมาใช้ในช่วงระยะแรกได้เกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 ที่ก่อปัญหาเศรษฐกิจและสังคม อันส่งผลกระทบต่อประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม อันเป็นแผนปฏิรูปความคิด ซึ่งสถานภาพของไทยในขณะนั้นถือว่า “เศรษฐกิจดี สังคมและสิ่งแวดล้อมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” (วิจารณ์ พานิช. 2544 : 21) อันส่งผลทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้ระบุถึงการเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี และมีคุณภาพ ด้านยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน เป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการพัฒนาเมืองและชุมชน โดยการเน้นการมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของเมืองและชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และเกิดความสมดุล มีภูมิคุ้มกัน โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เดินทางสายกลาง คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความรอบคอบ และคุณธรรมในการประกอบ การวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกัน ในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้ สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม

จากแนวทางการพัฒนาประเทศของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และ 11 ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาให้ได้องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับทิศทางของการพัฒนาประเทศ โดยทำการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้านเศรษฐกิจโดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน

จ.ร้อยเอ็ด เพื่อจะสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำการทดลองและประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาในการเป็นแนวทางการดำเนินงานในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาในชุมชนอื่นๆ ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไปด้วย

คำถามของการวิจัย

1. ชุมชนมีสภาพปัจจุบัน ปัญหา และมีความต้องการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู่ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด เป็นอย่างไรบ้าง
2. รูปแบบการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู่ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด มีกระบวนการขั้นตอน รายละเอียดการดำเนินงานอย่างไรบ้าง
3. ผลของการใช้รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู่ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู่ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู่ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู่ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นสมมติฐานเพื่อใช้ทดสอบความถูกต้องของทฤษฎีได้ว่า

1. รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ และจำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อซื้อจากร้านค้า มีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านดอนคู้ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด
2. หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู้ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว ผลของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกชุมชนในบ้านดอนคู้ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษากระบวนการและผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสมาชิกในชุมชนบ้านดอนคู้ ต.ป่าสังข์ อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา
 - ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู้
 - ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู้
 - ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ โดยยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนคู้

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. **รูปแบบ** หมายถึง วิธีการ กิจกรรม หรือโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆ และอธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบนั้นๆ ได้

2. **ชุมชน** หมายถึง กลุ่มคนที่มาอาศัยร่วมกันเป็นหลักแหล่ง พูดภาษาเดียวกัน มีความเชื่อและประเพณีที่ยึดเป็นวัฒนธรรมอยู่ในชุมชนเดียวกันและร่วมกัน โดยมีการติดต่อกันทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้อยู่ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกภายในชุมชนและภายนอกชุมชนที่จะนำไปสู่การมีผู้นำที่มีภาวะความเป็นผู้นำ มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน รู้จักมักคุ้นกันมากขึ้น อันส่งผลต่อการรวมกลุ่มกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเอง ลักษณะของชุมชนในที่นี้หมายถึงชุมชนชนบท หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่ตั้งอยู่นอกเขตเมือง นอกเขตเทศบาล เป็นเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ลักษณะของชุมชนมีความเจริญทางวัตถุน้อย ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เลี้ยงสัตว์ การประมง เป็นต้น โดยเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็ก ประมาณ 20-30 หลังคาเรือน ลักษณะของการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มแบบกระจาย

3. **ความเข้มแข็งของชุมชน** หมายถึง ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน โดยร่วมกันคิด ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ แก้ไขปัญหา ติดตามและประเมินผลได้ด้วยตนเอง อันส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยมีความสามารถในการพึ่งตนเอง

4. **ความสามารถในการพึ่งตนเอง** หมายถึง สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน โดยไม่หวังการพึ่งพิงจากภายนอก การติดต่อสัมพันธ์กับองค์กรทางสังคมนอกชุมชนเป็นไปอย่างเสมอภาคและมีอำนาจต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงของชุมชน

5. **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน** หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมี 4 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ร่วมและปฏิบัติร่วม 2) กระบวนการกลุ่ม 3) กระบวนการรวมตัวระหว่างกลุ่ม และ 4) การขยายเครือข่ายจากกลุ่มที่หลากหลายและหลายมิติ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งเรื่องการปลูกจิตสำนึกของคนในการมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและพึ่งตนเอง และเรื่องของการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการกับปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยที่ชุมชนมียุทธศาสตร์หลัก 4 ประการ คือ 1) การกำหนดประเด็นปัญหา 2) การสร้างทางเลือกให้กับชุมชน โดยผ่านกระบวนการสนทนาแบบพินิจพิเคราะห์ 3) การดำเนินกิจกรรมที่รวมพลังของชาวบ้าน

และ 4) การประเมินกิจกรรมโดยชาวบ้านมีส่วนร่วมและประเมินและปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

6. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของสมาชิกในชุมชนให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยมีความพอเพียงอันหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งชุมชนต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานชีวิตจิตใจของคนในชุมชนให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและรอบคอบ เพื่อสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากภายนอกได้เป็นอย่างดี

7. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่สมาชิกในชุมชนมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจในการพึ่งตนเองที่เน้นการยังชีพในครัวเรือนและชุมชน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยสมาชิกในชุมชนสามารถผลิตอาหารไว้กินในครอบครัวได้อย่างพอเพียง และในส่วนของที่เหลือสามารถนำไปขายและกำหนดราคาเองได้

8. รายได้ครัวเรือน หมายถึง รายได้ทั้งหมดที่ครัวเรือนหาได้เฉลี่ยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

9. รายจ่ายครัวเรือน หมายถึง รายจ่ายทั้งหมดที่ครัวเรือนใช้ไปเฉลี่ยในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา

10. จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ หมายถึง พืชทั้งหมดที่ครัวเรือนมีอยู่เพื่อการยังชีพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ พริก มะละกอ หอม กระเทียม มะเขือ ตะไคร้ มะนาว กล้าย เป็นต้น โดยนับจำนวนรวมเป็นต้น

11. จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ หมายถึง จำนวนสัตว์ทั้งหมดที่ครัวเรือนมีอยู่เพื่อการยังชีพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ หมู เป็ด ไก่ ปลา กบ เป็นต้น โดยนับจำนวนรวมเป็นตัว

12. จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ หมายถึง จำนวนเห็ดทั้งหมดที่ครัวเรือนที่มีอยู่เพื่อการยังชีพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เห็ดชนิดต่างๆ โดยนับจำนวนเป็นถุง

13. จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า หมายถึง จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคทั้งหมดที่ครัวเรือนซื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ได้แก่ น้ำปลา ผงชูรส พริก มะเขือ หอม กระเทียม มะนาว สับุ ยาสีฟัน ยาสระผม สุนัข บุหรี่ เป็นต้น โดยนับจำนวนรวมเป็นชนิดของสินค้าที่ซื้อ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่สามารถนำไปพัฒนาชุมชนจนสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนได้
2. เป็นตัวอย่างของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
3. ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY